

N:o 23.

Af Herr Wallenberg: Om ouppsägbara statsobligationer, förskrifna i caroliner och löpande med 4 procents ränta.

Ehuru Riksdagen år 1870 icke biföll Stats-Utskottets hemställa att, såsom alternativ, bemyndiga Riksgälds-kontoret upplåna penningar mot ouppsägbara förbindelser, lydande å guld, så torde sedermera vunnit erfarenhet och inträffade viktiga tilldragelser göra just denna fråga högligen förtjent af förnyad pröfning.

Då vi hafva att glädja oss åt en i allmänhet ganska god ekonomisk ställning inom landet, så torde kunna förutses, att statens kredit ännu under en följd af år kommer att tagas i anspråk för storartade, allmänt nyttiga företag. Riksdagen bör därför låta sig angeläget vara, att svenska staten gör det fördelaktigaste bruk af sin goda kredit. Sådant leder till minskning i utgifter, och bereder tillfälle att antingen minska skattebördorna eller öka afbetalningarne å statskulden. Sjelfva sättet för upplåningen är aldrig likgiltigt, men nu mer än vanligt af stor betydelse. Detta anses af många för en likgiltig formfråga; men ett lämpligt upplåningssätt kan dock bidra att gifva ökad stadga åt statsobligationens värde. Frågan om den räntefot, som skall förskrifvas, kan såsom en smaksak diskuteras, såvida densamma i intet fall blir högre, än att kapitalrabatt antagligen måste ifrågakomma; men är räntefoten så hög, att för obligationen kan betingas någon öfverbetalning *utöfver pari*, har obligationsutgifvaren svårt att erhålla något öfverpris, motsvarande penningemarknadens verkliga ställning, såvida låntagarne förbehållit sig att få återbetala kapitalet. I detta fall förringas derjemte obligationens pris, om återbetalningen är beroende af utlottning. Men en hög räntefot på statsobligationer, som ega spridning inom landet, måste bidra till att hålla räntan hög i allmänhet och för fastighetskrediten i

synnerhet. Ögonskenligen hafva såväl Riksgälds-kontoret, som Allmänna Hypotheksbanken fått vidkännas högst betydliga uppoffringar derigenom att 1870 års statslån blef förskrifvet med 5 procent ränta. Härom tillät jag mig vid 1870 års riksdag uttala den åsigt, att, innan obligationerna tillhörande detta lån hunne slutsäljas, det skulle komma att visa sig, att fem procents räntefoten vore öfverdrifvet hög. Visserligen hade Fullmäktige i Riksgälds-kontoret kunnat bestämma en lägre räntefot; men man torde icke kunna förneka, att den vid 1870 års riksdag rådande åsigten var företrädesvis stämd för att det nya statslånet skulle komma att löpa med 5 procents ränta.

Såväl Riksbanken som andra bankinrättningsars diskonto har, till följd af gynnsam penningställning, nedgått till 4 procent, men den fördelaktiga konjunkturen har endast långsamt och med stor svårighet förmått utöfva något inflytande på fastighetskrediten, just därför att statens räntefot blifvit bestämd för hög. All tvekan att nu nedsätta statens obligationsränta till *fyra* procent torde kunna anses böra försvinna, om i betraktande tages dels våra inhemska penningeförhållanden under de senaste två åren, dels andra länders föredöme samt vår egen erfarenhet åren 1853—1856.

På grund af hvad nu blifvit anfördt, tillåter jag mig vördsamt hemställa, det Riksdagen måtte besluta:

- 1:o att bemyndiga Fullmäktige i Riksgälds-kontoret att utfärda ouppsägbara obligationer, förskrifna i Caroliner, utmyntade i enlighet med Kongl. Förordningen den 31 Juli 1868, och löpande med 4 procents ränta, som halfårsvis erlägges;
- 2:o att, såvida för dylika obligationer erhålles minst 83 procent, Fullmäktige må deraf försälja så mycket som erfordras till fyllande af hela eller en del af det belopp, som enligt Riksdagens beslut skall genom upplåning anskaffas;
- 3:o att detta upplåningssätt må af Fullmäktige ytterligare begagnas, för den händelse tillfälle yppas att med fördel för svenska staten inköpa dess äldre obligationer;
- 4:o att Fullmäktige må bestämma obligationernas valörer, under iakttagande att halfårsräntan jemnt uppgår till *en* eller *flera* Caroliner; samt
- 5:o att i obligationerna skall utsättas, att, så länge Sveriges hufvudmynt är grundadt på silfver, obligationsinnehafvare,

innehafvare, som det önska, må i Riksgälds-kontoret uppbära räntan i riksmünt efter en beräkning af 7 R:dr 10 öre för hvarje Carolin.

Att låta Riksgälds-kontoret utgifva ouppsägbara obligationer är, såsom 1870 års Stats-Utskott i sitt betänkande N:o 77 visat, ingenting nytt, och att amortera en dylik statsskuld tillgår på samma sätt, som med statslånen af år 1861 och år 1868, nemligen genom att uppköpa hvad som skall amorteras. Till ett väl ordnad finansväsende hörer, att något papper finnes, som gifver innehafvaren visshet, att hvarje år erhålla en bestämd ränteinkomst utan äfventyr att, mot sin vilja, återfå kapitalet. Derigenom betryggas alla pensionsinrättningar, kapital- och ränte-försäkrings-anstalter, lifförsäkringar och många andra stiftelser, som afse att fortgående gagna närvarande och kommande generationer. Staten såsom låntagare förlorar ej heller på att sjelf sörja för att detta behof fylles, ty när man allmänt hunnit lära sig inse det betryggande i dylika papper, så betalas villigt *högre* för sådana obligationer i förhållande till deras effektiva värde, än för obligationer, som, i likhet med 1870 års lån, medföra utlottningens hela olägenhet, utan att tillskynda obligationsinnehafvaren den vinst, som uppkommer, när obligationen blifvit inköpt mot kapitalrabatt. Om man ej vill särskildt framhålla lotterivinsten såsom lockelse vid obligationsförsäljningen, så kan man icke sätta en *låg* räntefot, på samma gång man tillförbinder staten att återbetala de utlottade obligationerna *al pari*. Men om man föreskrifver, att amorteringar endast skola ske genom *uppköp*, och medgifver Riksgälds-kontoret att välja tidpunkt för verkställighet af sådant uppköp, så utgör obligationskursen endast en noggrann mätare på obligationernas ställning i förhållande till andra värdepapper. Jag har tillåtit mig att vördsamt föreslå 83 procent såsom det minimipris, till hvilket Riksgälds-kontoret må afyttra de nu ifrågasatta 4 procent ouppsägbara obligationerna, enär detta pris motsvarar ungefär 103 procent för 5 procent obligationerna, således vida högre än det nu allmänna penningemarknaden för Riksgälds-kontorets obligationer noterade; och då jag anser att, om åtgärder snart vidtoges, de nya obligationerna skulle komma att stiga utöfver 83 procent i den mån de blifva kända, så är uppenbart att svenska staten icke skulle göra någon förlust genom ett upplåningssätt, som i öfrigt är det mest lämpliga för all statsskuld, då den icke är af tillfällig natur.

Statsobligationer, lydande å *guld*, komma sannolikt under en längre tidsperiod att blifva mera eftersökta, än obligationer lydande å *silfver*, emedan, till följd af öfvergången till guld såsom hufvudsaklig värdemä-

tare, silfrets pris blir utsatt för häftigare fluktuationer, än någonsin tillföre. Dessa fluktuationer kunna visserligen någongång blifva till vinst för låntagaren, men högst sannolikt komma de att förorsaka oberäkneliga förluster stundom för låntagaren, stundom för långifvaren. Om man genom förutseende och i rättan tid grundar statens upplåning på obligationer, lydande å *guld*, så är detta väsendtligen att föredraga framför ett uppskof, till dess man blir nödsakad dertill.

Att jag föreslagit att de ouppsägbara 4 procents obligationerna böra lyda på *Caroliner*, grundar sig helt enkelt derpå, att detta mynt icke kan förblandas med något annat myntslag och att denna form för förbindelsen i sjelfva verket är den närmaste, som kan ernås, intill en förbindelse å en viss vigt guld af en bestämd finhet. Skulle man bestämma de ouppsägbara obligationerna i något utländskt myntslag, så underkastas man de möjliga olägenheterna af förändrad lagstiftning i det land, hvars mynt man ämnar begagna. Exempelvis ber jag få anföra, att genom den nya tyska myntlagstiftningen har det högst betydliga beloppet af 24,800,000 preussiska Thaler i utelöpande svenska statsobligationer blifvit förvandladt från att vara en skuld i silfver, till en skuld, som inom få år *måste* betalas i guld.

Jag bifogar en tabell öfver svenska statsskulden den 31 Dec. 1871, utvisande den mångfald af lånesätt, som för närvarande af svenska staten begagnas. Det torde icke kunna nekas, att, om Riksdagen antager ett lånesätt, som sedermera kan för all framtid vidhållas, så vinna statsobligationerna ökad efterfrågan. Min innerliga öfvertygelse är ock, att, när bruket af ouppsägbara obligationer hinner inom vårt land blifva bekant, så kommer just detta lånesätt att tillskynda staten så stora fördelar, att de äldre lånen kunna med vinst konverteras mot ouppsägbara obligationer. Jag anser därför att åt Riksgälds-kontoret bör inrymmas rättigheten att äfven för detta ändamål afyttra ouppsägbara obligationer.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles vördsamt.

A. O. Wallenberg.

Tabell

öfver

Svenska Statens Obligationsskuld

den 31 December 1871.

Amorteringslån.

Statsverkets skuld till Riksbanken för 1808—1809 års krigskostnader			
1855 års jernvägslån.....			
1858 » »			
1860 » »			
» » »			mot premieobligationer
1861 » »			
1864 » »			
1866 » »			
1868 » »			
1870 » »			

Tillfälliga lån.

1867 års statslån			
1869 » »			

Återstående kapital-skuld i det myntslag, hvarå obligationerna lyda.	Räntefot.	Årligt amorteringsanslag.	Slutbetalnings-termin.	Återstående kapital-skuld i Riksmünt.
Riksmünt 1,716,000	4 %	132,000	—	1884 1,716,000
» 198,900	3½ & 4 %	13,655	—	— 198,900
Preuss. Thaler 6,754,300	4½ %	1,166,666	67	2 1 1898 18,011,466
» 6,812,100	4½ %	1,466,000	—	1 11 1898 18,165,600
» 1,427,500	lotteri	—	—	1 11 1898 3,806,666
Riksmünt 2,631,400	4½ %	165,000	—	30 9 1899 2,631,400
Pund Sterling 531,000	4½ %	489,500	—	15 4 1918 9,451,800
Preuss. Thaler 9,788,200	5 %	1,380,000	—	2 1 1931 26,101,866
Pund Sterling 1,140,900	5 %	1,086,750	—	1 1 1931 20,536,200
Riksmünt 15,192,900	5 %	börjas 1876	—	30 9 1910 15,192,900
				R:mt R:dr 115,812,800
Riksmünt 1,497,300	5 %	—	—	30 12 1872 1,497,300
» 4,000,000	5 %	—	—	30 9 1879 4,000,000
				R:mt R:dr 5,497,300

A. O. Wallenberg.